

Vydra říční v České republice

Vydra říční (*Lutra lutra* Linnaeus, 1758) je odnepaměti přirozenou součástí fauny České republiky. Do poloviny 19. století se vyskytovala na celém území státu, poté nastal pokles početního stavu a ústup z mnoha míst. Kvalitní kožešina a škody páchané na rybách způsobily, že ji lidé začali pronásledovat; k takové nepřízni se přidružily negativní změny prostředí vyvolané zkracováním vodních toků při jejich regulaci a znečišťováním povrchových vod. Vydří populace České republiky zaznamenala největší útlum v 70. a 80. letech 20. století. Během posledního dvacetiletí však počty jedinců opět stoupají: odhaduje se, že nyní u nás žije něco přes dva tisíce vyder. Druh se vrátil do míst, odkud v minulosti vymizel.

Rozšíření a biologie druhu

Šelma z čeledi lasicovitých (*Mustelidae*), podčeledi vydry (*Lutrinae*), obývá téměř celou Eurasii, vyskytuje se i v části severní Afriky přiléhající k Pyrenejskému poloostrovu. V průmyslově vyspělých zemích je však v současné době její areál mozaikovitě roztržštěný do malých izolovaných populací. Ve

Samice vydry říční s dospívajícím mládětem při hře. Řeka Lužnice

Foto: Jan Ševčík

Švýcarsku, státech Beneluxu a velké části Německa a Francie dnes životaschopná populace chybí.

Vydra říční je vázána na sladkovodní biotopy a jejich okolí. Může lovit i v moři, ale potřebuje přístup i k sladké vodě. Ladná šelma je dokonale přizpůsobena pohybu ve vodě, je vynikající plavec i potápěč. Umožňuje jí to hydrodynamický tvar těla s protáhlým trupem, krátké a silné končetiny opatřené plovacími blanami a dlouhý, silný ocas kuželovitého tvaru. Nejdůležitějším přizpůsobením vyder je jejich velmi hustá srst. Podsada zadržuje pod vodou tenkou izolační vzduchovou vrstvu, vnější chlupy po opuštění vody utvoří snopce, po kterých voda rychle skape. Nozdry a ušní otvory se při potopení pomocí svěracích svalů uzavrou a při vynoření automa-

tický otevrou. Vydru lze v naší přírodě zaměnit s norkem americkým, je však přibližně dvakrát větší, s čokoládově hnědým zbarvením, zespona bílým až béžovým. Norek je celkově tmavší, bílou skvrnu mívá jen na bradě, ocásek je kratší. Délka těla dospělé vydry se pohybuje v rozmezí 95–137 cm, s hmotností nejčastěji kolem 9 kg, vzácně až přes 12 kg. Vydra je plaché zvíře, vyšší loveckou aktivitu vyvíjí po setmění a při rozbřesku, ale zvláště v zimě ji můžeme překvapit i za dne. Její hlavní kořisti jsou ryby, jídelníček doplňují vodní hlodavci, menší vodní ptáci, žáby, raci a hmyz. Ráda obývá rybníky a přírodní vodní toky, kde mohou – přes její lovecký tlak – v úkrytech přežívat silné rybí populace; při březích nalézá dobré možnosti k denním úkrytům a ke stavbám nor.

Pronásledování vydry má dlouhou tradici

Vydří maso společně s rybím patřilo ve středověku k postní stravě, oblíbila si je i světská vrchnost. Tehdejší lidé nepovažovali vydru za savce, častěji ji radili k rybám nebo obojživelníkům (Komenský 1657). Maso vyder a rovněž jejich ceněná kožešina byly žádaným obchodovaným zbožím od středověku až do 20. století. Soustavné pronásledování vyder začalo na našem území s rozkvětem rybníčního hospodaření v 16. století. Výrazný pokles početních stavů však u nás nastal až v 19. století v souvislosti s více faktory: s masivní rybářskou protivydrí kampaní, charakterizovanou používáním pastí, želez a kvalitnějších střelných zbraní, s úbytkem vhodných stanovišť, zaviněným rušením rybníků, melioracemi a narovnáváním toků, a se znečištěním vod rozvíjejícím se průmyslem. Negativní trend pokračoval i ve 20. století, kdy ještě eskaloval během 1. světové války. Vydra říční z mnohých oblastí Čech a Moravy zcela vymizela.

Vydra, jak se dá vyčíst ze stop, při prolézání zasněžených břehů vylezla na nakloněný strom, na němž uklouzla, a pak spadla na led

Foto: Jan Ševčík

V zimě můžeme často pozorovat vydry migrující po zamrzlých tocích. Snímek je z Nové řeky, která na Třeboňsku spojuje Lužnici s Nežárkou
Foto: Jan Ševčík

Dávnou snahu o eliminaci vyder na zbudovaných rybnících dokumentují například instrukce vydané pro komorní panství v Čechách roku 1603 a 1604, ve kterých se ukládá královským fišmistřům: „Bobry a vydry, kteří v haltýřích a rybnících na rybách škodu velikou činí a jako vlci nad zvířít nad rybami škůdci jsou, má fišmistr lapati, aneb jakkoli hubiti dáti“. Intenzitu hubení a četnost výskytu vyder lze rovněž dovozovat z výše zástřeplného. Například opařanské panství v jižních Čechách vyplácelo roku 1685 za zabitou vydru jednu zlatou a třicet krejcarů, litovelské panství na střední Moravě roku 1679 jednu zlatou, kdežto na Českokrumlovsku zřejmě vysoká početnost vyder umožňovala vyplácet nižší taxu – pouhých šestnáct krejcarů (Anděra et Kokeš 1994). Vyšší zástřeplné může ukazovat na nižší početnost vyder nebo enormní snahu je eliminovat.

Na konci 18. a v první půli 19. století zaznamenáváme silný osvícenský trend rušení rybníků, které výrazně postihlo mj. Poděbradsko, Pardubicko a Litomyšlsko, kde pak nastal silný pokles početnosti vyder. K tomu se přidala ztráta vhodného habitatu i na tekoucích vodách, zapříčiněná narovnáváním a opeřováním potoků a řek; meliorace vysušily mnohé obývané mokřady, začaly mizet břehové porosty a lužní lesy. Například tok Labe mezi Jaroměří a Mělníkem se mezi lety 1800 a 1960 zkrátil ze 404 km na pouhých 178 km (Růžička 1962). Velký rozvoj melioračních prací koncem 19. století postihl zejména Polabí a moravské úvaly, všude tam se vydra stala vzácnou. Nicméně na většině území dnešní České republiky byla dosud relativně hojná, a tak mohl významný český popularizátor přírodních věd, zoolog, paleontolog a geolog Dr. Antonín Frič roku 1873 popisovat, jak dvě vydry při odchodu ledů bavily svým počínáním pražskou veřejnost přímo pod Karlovým mostem.

V té době však nastala renesance chovu ryb v rybnících a rovněž jako houby po dešti přibývaly nejrůznější rybářské spolky působící

na tekoucích vodách. Většina rybníkářů i rybářů se zasazovala o hubení vyder, začala se hojně využívat železa a kvalitní stříelné zbraně. Roku 1891 se na Zemské jubilejní výstavě v Praze objevila expozice propagující hubení vyder (podnět k ní dal rybářský spolek v Lounech). Na nápis SMRT VYDRÁM, poskládaný z vydřích lebek a kostí, bylo zapotřebí minimálně 48 exemplářů. Podle dobových zpráv se v tom čase dostávalo k pražským kožešníkům ročně až 800 vydřích kůží (Anonymus 1892), přestože oficiální statistika vykazovala v Čechách odstřel jen necelých 300 kusů. Od roku 1896 vyplácela Zemědělská rada pro Čechy na návrh Zemského rybářského komitétu dvě zlaté za každou odevzdanou vydřím lebkou. Z celého rakouskouherského mocnářství bylo nejvíce ulovených vyder vykazováno právě z území Čech a Moravy (Anděra et Kokeš 1994).

Další ránu vydřím zasadil rozvoj průmyslu, který mnohde způsobil katastrofální zhoršení kvality vod. To se týká zvláště významných průmyslových oblastí, ale úbytku ryb a potažmo vyder si všimli v souvislosti se znečištěním vody ze škrobáren a lihovarů například i na Sázavě. Vydry dále výrazně ubylo během těžkého období 1. světové války. V tehdejší nouzi vydry lovil, obrazně řečeno, každý a všude, neboť po válce byl zaznamenáván již pouhý zlomek předválečných úlovků (Anděra et Kokeš 1994). Rozpad monolitních honiteb velkostatků v první vlně pozemkové reformy po roce 1918 měl za následek vznik velkého počtu malých honiteb a mysliveckých spolků, takže radikálně vzrůstaly i řady lovců. První úřední zákazy a regulace lovu vyder v období první republiky přišly tedy na poslední chvíli. Vydry se totiž na většině území Čech a Moravy staly vzácností, mnohde dokonce zcela vymizely.

Ztrátu většiny zbytků vhodného prostředí přineslo takzvané budování socialismu, provázené rozvojem především těžkého průmyslu a scelováním pozemků při kolektivizaci zemědělství. Takže i v Krkonoších je vydra brzy popisována jako

vzácná (Obenberger 1952), v severních Čechách přežívá jen v povodí Ploučnice, jinde mizí (Michel 1921; Ripper 1936; Veselovský 1950). Zdá se, že oblastmi, kde vydry přežily v hojnějším počtu, zůstaly pouze jižní Čechy (zejména Třeboňsko, Šumava a její podhůří) a Beskydy.

Terénní šetření výskytu

První celorepublikové terénní šetření výskytu vyder provedla v letech 1989 a 1990 Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky a v průběhu let 1991 a 1992 toto šetření ještě doplnila. Přítomnost vyder zoologové a ochránci zjišťovali pomocí pobytočných znaků, především stop a trusu. Sledování stop na sněhu, prováděné podél vodních toků ve stanovených termínech, přineslo i údaje o počtu vyder (Toman 1992). Monitoring potvrdil přítomnost vyder v jižních Čechách (vyjma Českokubudějovické pánve a Písecka, kde byl v té době zaznamenáván jen vzácný a nepravidelný výskyt) s přesahem na Vysočinu, zejména do Havlíčkobrodské a Dačické, a do míst při hranici s Rakouskem. V nejvýchodnějších částech republiky, kam okrajově zasahuje populace, jež má jádro na území Slovenska a jihovýchodního Polska, monitoring odhalil dvě komunikující subpopulace: v masivu Beskyd a na území dnešní Chráněné krajinné oblasti Poodří. V oblasti Jeseníků a povodí Opavy vydry zřejmě vymizely během 80. let minulého století (Poledník 1991). Několik málo jedinců bylo zjištěno na Českolipsku (Novozámecký rybník, povodí Ploučnice), kde existoval předpoklad migračního propojení s populací v povodí Lužické Nisy v Německu (Vitáček 1992). Výsledky terénního šetření zjistily izolovanost jihočeské, beskydské a českolipské populace na počátku 90. let (Toman 1992, obr. č. 1). V té době si ještě nikdo nebyl jist tím, že vydry mají u nás nejhorší za sebou a že zejména jihočeská populace bude v následujících letech nad očekávání prosperovat. Snížení počtu jedinců a rozlohy areálu výskytu zřejmě vrcholilo

Vydra v nezamrzlém "oku" rybníka. Vydry, které nejsou pronásledovány, ztrácejí plachost. Tato byla fotografována z mostu, ze vzdálenosti přibližně deseti metrů
Foto: Jan Ševčík

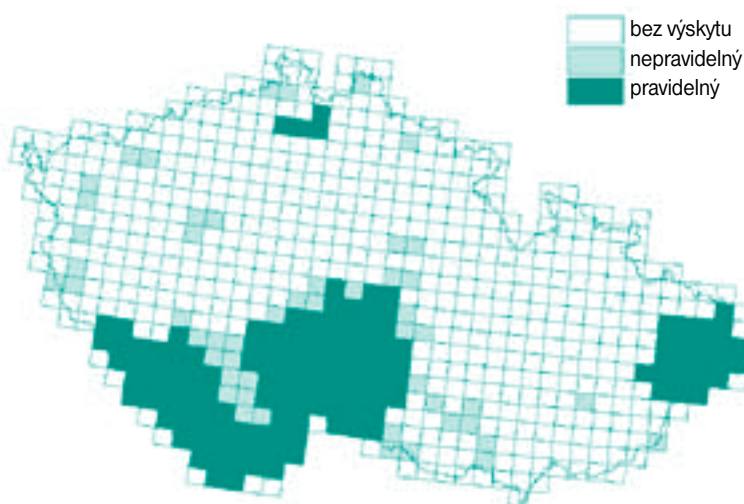
v 70. a 80. letech 20. století. Baruš a Zejda (1981) v roce 1978 odhadují početnost naší vydry populace na 174 jedinců!

Na dalších terénních šetřeních (v letech 1997–2000 a v roce 2006) se už podílela Třeboňská nadace pro vydru, sídlící v Třeboni, která vznikla v roce 1993 za podpory holandských a dalších výzkumníků. Šetření probíhala tzv. standardní metodou IUCN/SSC Otter Specialist Group (Reuther et al. 2000), vytvořenou skupinou specialistů při Mezinárodním svazu ochrany přírody (IUCN). Mapování výskytu vyder v České republice je založeno na hledání trusu nebo stop a zanášení takto získaných údajů do jednotné sítě lichoběžníků (kvadrátů) o rozměrech 11,2×12 km. Kontrola pobytových znaků probíhá především pod mosty přes vodní toky – vydra totiž často značkuje tam, kde je trus chráněn před povětrnostními vlivy a kde tedy může déle sloužit pro pachovou komunikaci s jinými vydrami.

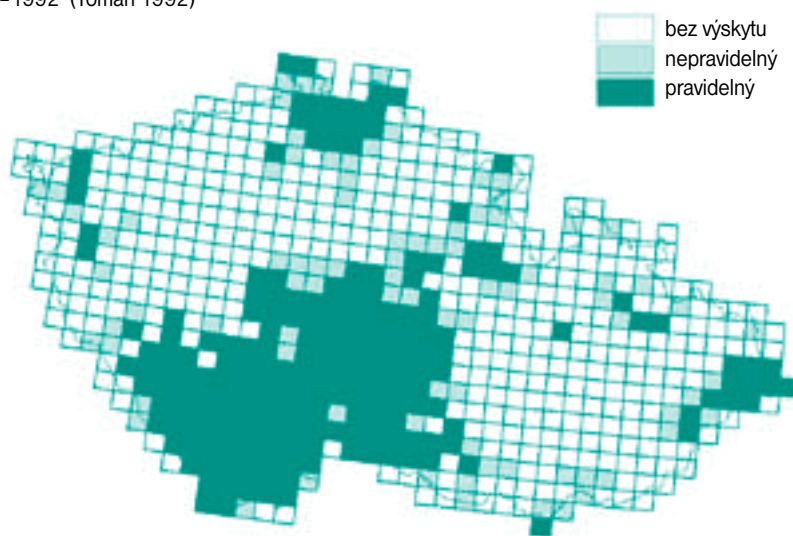
Celostátní mapování provedené v letech 1997–2000 prokázalo šíření vyder do nových oblastí a potvrdilo jejich výskyt na 43 % území státu (Kučerová et al. 2001, obr. 2). Výsledky mapování naznačovaly klesající trend rozšíření na severovýchodě republiky (Beskydy) a naopak vzrůst silné populace v jižních Čechách, na Vysočině a na Šumavě. Přes Vysočinu a povodí Orlice zřejmě došlo i k propojení s populací v Polsku. Výskyt vyder byl zjištěn i v okolí Mariánských Lázní a Chebu, vydra se objevila v povodí Sázavy i na Českolipsku, kde se potvrdil kontakt s blízkou populací na jihovýchodě Německa (Kučerová et al. 2001).

Zatím poslední celostátní mapování v roce 2006 zaznamenalo výskyt vyder již na 77,2 % území (Poledník et al. 2007, obr. 3). Vzárost početnosti populace se u teritoriálních živočichů, mezi něž patří i vydra, zpravidla projevuje šířením jedinců do okolí. Vydry se tak vrátily do mnohých oblastí v západních a středních Čechách, do východních partií Vysočiny a povodí Dyje, i do horských a podhorských oblastí Krkonoš, Jizerských, Orlických a Rychlebských hor a do Jeseníků. Pouze sporadický výskyt vyder byl zjištěn v centrálním Polabí, na střední Ohři, v povodí dolní Mže a Berounky. Neobsazena zůstala oblast povodí dolní Ohře, Podkrusnohoří a část střední a jižní Moravy (Haná, úvaly a okolí), kde sice byla obsazena samotná řeka Morava, ale negativní, to znamená bez výskytu, byly její přítoky (Poledník et al. 2009). Populace vyder byla na území České republiky naposledy odhadnuta na přibližně 2 200 dospělých jedinců (Poledník 2005). Další celostátní mapování proběhne v roce 2011.

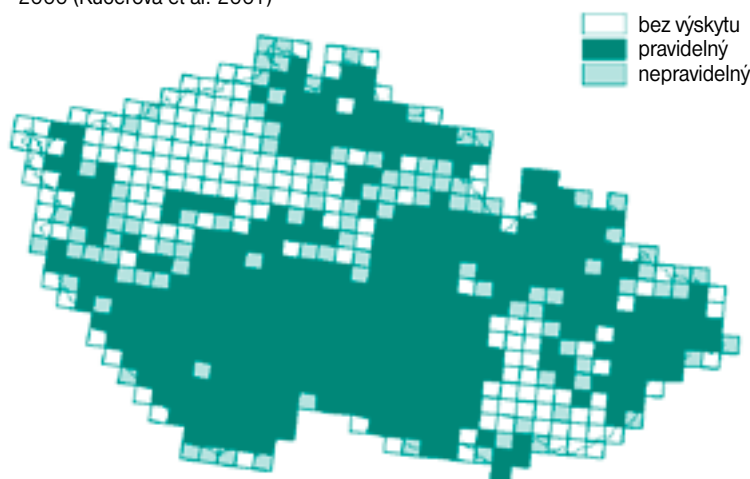
Dle četnosti nálezů pobytových znaků zůstaly nejvyšší populační hustoty v jádrové oblasti výskytu, tedy v Pošumaví, na Třeboňsku a v jižní části Vysočiny, nicméně tam v posledním desetiletí již nedochází k výrazným změnám početnosti. Tuto hypotézu potvrzují i výsledky občasných zimních stopování vyder na čerstvém sněhu, které ve vybraných kvadrátech opakovaně organizovala obecně prospěšná společnost Alka wildlife, o. p. s., či Český nadační fond pro vydru (navazující na aktivity Třeboňské nadace pro vydru).

Obr. 1. Rozšíření vyder říční v České republice na základě výsledků mapování výskytu druhu v letech 1989–1992 (Toman 1992)

Obr. 2. Rozšíření vyder říční v České republice na základě výsledků mapování výskytu druhu v letech 1997–2000 (Kučerová et al. 2001)

Obr. 3. Rozšíření vyder říční v České republice na základě výsledků mapování výskytu druhu v roce 2006 (Poledník et al. 2007)

Repatriace a ochrana druhu

Repatriace vyder říční proběhla v letech 1994–2003 v Jeseníkách. Jejím posláním bylo propojit jihočeskou populaci se silnou slovenskou, resp. „východoevropskou“ populací a zabránit tak možnému snížení genetické variability v budoucnu. Repatriace měla tři fáze. Nejprve probíhaly přípravy

a studium daných lokalit, pak nastala pokusná repatriace, při níž byly do povodí řeky Moravice vypuštěny čtyři exempláře vyder říční, sledované telemetricky. Poslední fází bylo vypuštění 25 jedinců v oblasti Jeseníků. Další repatriace se vzhledem k současnému stavu populace v Jeseníkách ani nikde jinde na území republiky neplánuje.

Samice s dospívajícím mládětem při požívání kořísti

Foto Jan Ševčík

Vydra říční v České republice chrání zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, prováděcí vyhláška č. 395/1992 Sb. ji řadí mezi druhy silně ohrožené. Červený seznam ohrožených druhů České republiky ji vede jako druh zranitelný (vulnerable), Červený seznam IUCN jako druh téměř ohrožený (near threatened). Je také chráněna celoevropsky – je zařazena v Přílohách II a IV směrnice č. 92/43/EEC o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Rovněž ji uvádí Příloha II Bernské úmluvy o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť.

Pro vydru říční a další živočichy, kteří nejsou ohrožení vyhnutím bezprostředně, ale patří k tzv. konfliktním druhům, se vypracovává program péče. Momentálně platným dokumentem je Program péče pro vydru říční (*Lutra lutra*) v České republice v letech 2009–2018, jehož cílem je zajistit, aby se současná početnost populace a plocha areálu rozšíření nezměnily (Poledník et al. 2009). Program péče obsahuje fakta o taxonomii, rozšíření, biologii a ekologii druhu a také informace o příčinách jeho ohrožení, statutu

ochrany či dosavadních ochranných aktivitách. Jeho součástí je i plán opatření, která by měla zabezpečit trvalou, samostatně udržitelnou existenci dotčeného druhu v přírodě.

Náhrady škod způsobených vydrou říční

V legislativní opatření vyústila snaha zvýšit akceptaci přítomnosti vydry rybníčními hospodáři a omezit případné střety, které se mohou projevit jako žádosti o odstřel či přímo jako nelegální lov. V roce 2000 vstoupil v platnost zákon č. 115/2000 Sb. o náhradách škod způsobených vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů. Na jeho základě stát vyplácí náhrady škod způsobené vydrou říční na rybách chovaných k hospodářským účelům v rybnících, sádkách, rybních líních a odchovnách, klecových odchovech nebo pstružích farmách. Možnost náhrad škod v poměrně velké míře využívají chovatelé v jižních Čechách a na Vysočině, kde se v posledních letech zpracovává každoročně více než 200 žádostí. Blíže informace o náhradách škod

lze získat na stránkách www.vydry.org. Tamtéž je možné najít i další informace o výzkumných, ekoporadenských a ekovychovných aktivitách Českého nadačního fondu pro vydru.

Tajemná dáma vod nemá ještě vyhráno

Jak je patrné z předchozího textu, vydrám se u nás podařilo „utéci hrobníkovi z lopaty“, jejich populace v České republice momentálně prosperuje. Pozitivní trend nastal nejspíše souhrou několika faktorů. Bylo mezi nimi například zlepšení kvality povrchových, zejména tekoucích vod, které nastalo po zřizování nových čistíren odpadních vod a po útlumu těžkého průmyslu, jako účinná se ukázala přísná legislativní ochrana, dále se příznivě projevila vitalita jihočeské populace, daná jejím dobrým zdravotním stavem i genetickým základem. Významnou roli hraje jistě i fakt, že pronásledování vyder a dalších „škůdců“ už není společenskou normou a velká část veřejnosti vnímá ochranu těchto druhů pozitivně.

Přes všechny dobré zprávy má ochrana vyder své opodstatnění. Povolení odstřelu by dosavadní vývoj rychle zvrátilo zcela opačným směrem. Také rozšiřování zástavby, technické úpravy toků a odstraňování břehových porostů nadále vydrám, a nejen jim, škodí. Stále významnějším faktorem ohrožení se stává doprava. Pod koly aut nejčastěji končí život mladí, migrující jedinci, hledající nové teritorium, ale občas i dospělí, rezidentní vydry. Pro trvalou udržitelnost naší populace vyder je naprosto zásadní dialog s rybáři, pokračování ve snaze o řešení konfliktu mezi jejich hospodařením a vydrami. Ochrana našich vyder je třeba také chápat v celoevropském kontextu, jelikož v České republice nyní žije nejvýznamnější populace střeoevropského prostoru, která je základem pro návrat vyder do mnohých blízkých i vzdálených regionů. Touto vzácností bychom se měli pyšnit.

Mgr. Matouš Šímek,

Mgr. Zuzana Kadlečíková

Český nadační fond pro vydru

vydry@vydry.org

Literatura:

- ANONYMUS, 1892: Chytání vyder. Vesmír, 21 (15): 172–174. In: Anděra, M., et Kokeš, O., 1994: Poznámky k historii výskytu vydry říční (*Lutra lutra*) v českých zemích. Bulletin Vydra, 4: 6–23. – ANDĚRA, M., et KOKEŠ, O., 1994: Poznámky k historii výskytu vydry říční (*Lutra lutra*) v českých zemích. Bulletin Vydra, 4: 6–23. – BARUŠ, V., et ZĚJDA, J., 1981: The European otter (*Lutra lutra*) in the Czech Socialist Republic. Acta Sc. Nat. Brno, 12: 1–41. – FRIČ, A., 1873: Obratlovci země české. Praha, 190 pp. In: Anděra, M., et Kokeš, O., 1994: Poznámky k historii výskytu vydry říční (*Lutra lutra*) v českých zemích. Bulletin Vydra, 4: 6–23. – HLAVÁČ, V., 1995: Příprava reintrodukčního projektu v oblasti Jeseníků. Bulletin Vydra, 5: 2–3. – HLAVÁČ, V., TOMAN, A., et BODEŠÍNSKÝ, M., 1998: Experimentální reintrodukce vydry v Jeseníkách. Bulletin Vydra, 8: 27–39. – KOMENSKÝ, J. A., 1657: Opera didactica omnia. Amsterdam. In: Anděra, M., et Kokeš, O., 1994: Poznámky k historii výskytu vydry říční (*Lutra lutra*) v českých zemích. Bulletin Vydra, 4: 6–23. – KUČEROVÁ, M., Roche, K., et Toman, A., 2001: Rozšíření vydry říční (*Lutra lutra*) v České republice. Bulletin Vydra, 11: 37–39. – MICHEL, J., 1921: Tiere der Heimat, I. Dečín, 76 pp. – OBENBERGER, J., 1952: Krkonoše a jejich zvířena. Praha, 215 pp. In: Anděra, M., et Kokeš, O., 1994: Poznámky k historii výskytu vydry říční (*Lutra lutra*) v českých zemích. Bulletin Vydra, 4: 6–23. – POLEDNÍK, L., 1991: K výskytu vydry říční (*Lutra lutra*) na severní Moravě. Bulletin Vydra, 2: 14–16. – POLEDNÍK, L., 2005: Otters and fishponds in the Czech Republic: interactions and consequences. Disertační práce. Univerzita Palackého, Olomouc. – POLEDNÍK, L., Poledníková, K., et Hlaváč, V., 2007: Program péče o vydru říční. Ochrana přírody 62/3: 6–8. – POLEDNÍK, L., Poledníková, K., Roche, M., Hájková, P., Toman, A., Václavíková, M., Hlaváč, V., Beran, V., Nová, P., Marhoul, P., Pacovská, M., Růžičková, O., Mináriková, T., et Větrovcová, J., 2009: Program péče pro vydru říční (*Lutra lutra*) v České republice v letech 2009–2018. 84 pp. – REUTER, C., Dolch, D., Green, R., Jahrl, J., Jefferies, D., Krekemeyer, A., Kucerova, M., Madsen, A. B., Romanowski, J., Roche, K., Ruiz-Olmo, J., Teubner, J., et Trindade, A., 2000: Surveying and monitoring distribution and population trends of the Eurasian otter (*Lutra lutra*): Guidelines and evaluation of the standard method for surveys as recommended by the European section of the IUCN/SSC Otter Specialist Group. Habitat 12, Hankensbüttel, Germany, 148 pp. – RIPPER, J., 1936: Starker Fischotter. Deutsche Jagdzeitung, 17 (7): 105. In: Anděra, M., et Kokeš, O., 1994: Poznámky k historii výskytu vydry říční (*Lutra lutra*) v českých zemích. Bulletin Vydra, 4: 6–23. – RŮŽIČKA, K., 1962: Vodní hospodářství. Praha, 180 pp. – TOMAN, A., 1992: První výsledky „Akce Vydra“. Bulletin Vydra, 3: 3–8. – TOMAN, A., Roche, M., et Roche, K., 2003: Reintroduction of otters in the Czech Republic. The Return of the Otter in Europe – Where and How? International Otter Conference, Isle of Skye (30. June–4. July 2003). – VESELOVSKÝ, Z., 1950: Příspěvek k poznání avifauny Novozámeckého rybníka u České Lípy. Ochrana přírody, 5 (5-6): 116–121. – VITÁČEK, Z., 1992: Výskyt vydry říční na okrese Česká Lípa. Bulletin Vydra, 3: 15–19.